

Vinko Škafar

Papež Frančišek na Cipru in v Grčiji

Pope Francis in Cyprus and Greece

Papež Frančišek je bil od 1. do 6. decembra 2021 v znamenju ekumenskega dialoga in reševanja migrantske krize na obisku na Cipru in v Grčiji, kjer je ponovno dokazal ekumensko naravnost do tamkajšnjih pravoslavnih Cerkva.¹ Znano je, da sta Grčijo in Ciper že obiskala Frančiškova predhodnika. Papež Janez Pavel II. je leta 2001 na svojem potovanju po stopinjah apostola Pavla poleg Sirije in Malte obiskal tudi Grčijo, Benedikt XVI. pa je bil leta 2010 na Cipru. Sicer pa je na tem področju vzknila in zrasla evropska civilizacija. Zdi se prav, da papeževi govori, ki jih je objavil Radio Vatikan, ostanejo objavljeni v reviji *Edinost in dialog*. Najprej bomo predstavili pomen papeževega obiska, ki ga je pred začetkom apotolskega potovanja na Ciper in v Grčijo predstavil kardinal Kurt Koch, predsednik Papeškega sveta za pospeševanje edinosti kristjanov, nato papeževo video sporočilo pred apostolskim potovanjem na Ciper in v Grčijo ter še papeževe govore na Cipru in v Grčiji.

1 Za boljše razumevanje papeževega obiska na Cipru in v Grčiji, katerih prebivalstvo je večinsko pravoslavno, bomo s pomočjo podatkov Tiskovnega urada Sv. Sedeža na kratko predstavili manjšinsko Cipersko in Grško katoliško cerkev. Od 850.000 prebivalcev na Cipru je katoličanov 4,47 %, v Grčiji pa 1,22 % od 10.867.000 prebivalcev. Na Cipru je ena katoliška škofija, ki ima 16 župnij, in še eno pastoralno središče, v Grčiji pa je 11 katoliških škofij, 79 župnij in 16 drugih pastoralnih središč. Na Cipru so en katoliški škof, 46 duhovnikov, 3 stalni diakoni, 8 redovnikov bratov laikov, 45 redovnic, 230 misijonarjev laikov, 50 katehistov in dva bogoslovca. V Grčiji pa deluje 12 katoliških škofov, 94 duhovnikov, 6 stalnih diakonov, 26 redovnikov bratov laikov, 84 redovnice, 6 laičkih misijonarjev, 143 katehistinj, imajo dva semeniščnika in 19 bogoslovcev. Katoliška cerkev v teh deželah vodi 40 osnovnih in srednjih šol, eno bolnišnico, 10 domov, svetovalnice in centre za socialno pomoč ter še 30 drugih manjših ustanov.

1 Kochova predstavitev ekumenskega romanja na Ciper in v Grčijo

V povzetku predstavitve ekumenskega romanja kardinala Kurta Kocha na Ciper in v Grčijo kardinal Kurt Koch poudarja, da je romanje pozitivno znamenje za okrepitev dialoga in da moramo ločiti dialog dejavne ljubezni in dialog resnice, ter omenja papeža Frančiška, ki bo izkazal pozornost do migrantov in beguncev.

Pozitivno znamenje za okrepitev dialoga

Sveti oče želi obiskati dve državi, v katerih večina prebivalcev izpoveduje vero Pravoslavne cerkve. Papež bo torej ponovno obiskal državi, ki sta zelo pravoslavni, in to je zelo pozitivno znamenje za poglobitev in okrepitev dialoga ter odnosov med Katoliško in Pravoslavno cerkvijo.

Dialog dejavne ljubezni in dialog resnice

Kardinal Koch je zatem odgovoril na vprašanje o izzivih na področju dialoga med Katoliško in Pravoslavno cerkvijo:

Ločiti moramo med dialogom dejavne ljubezni in dialogom resnice. Prvi pomeni poglobljanje prijateljskih odnosov med Cerkvama, pri dialogu resnice pa gre za teološko delo v prizadevanju, da bi premagali vse ovire iz preteklosti. Pravoslavne Cerkve so se odločile, da tega teološkega dialoga ne bodo začele na dvostranski ravni, z različnimi pravoslavnimi Cerkvami, temveč na večstranski ravni. Zato obstaja mešana mednarodna komisija, v kateri je 14 različnih avtokefalnih pravoslavnih Cerkva, in z njimi imamo ta dialog. Potovanje svetega očeta bo pomemben korak za poglobitev dialoga ljubezni. Menim, da imamo na Cipru dobre odnose. Predvsem nadškof Krizostom II. ima srce odprto za ekumenizem in zdi se mi, da je dobro poglobiti tudi ta odnos med Rimsko cerkvijo in Pravoslavno cerkvijo na Cipru.

Pozornost na migrante in begunce

Ob koncu pogovora pa je predsednik Papeškega sveta za pospeševanje edinosti kristjanov spomnil na to, da bo pomembna tema tokratnega apostolskega potovanja ponovno povezana z migranti:

Sveti oče želi usmeriti pozornost tudi na položaj migrantov in beguncev. Na Cipru želi obhajati ekumensko molitev z migranti, medtem ko v Grčiji želi ponovno obiskati otok Lezbos, da bi jasno pokazal, da je pomoč migrantom in beguncem velik ekumenski izziv, za katerega je potrebno tudi skupno sodelovanje.

Prevod: s. Leonida Zamuda, Radio Vatikan

2 Papežovo video sporočilo pred apostolskim potovanjem na Ciper in v Grčijo

Dragi bratje in sestre Cipra in Grčije, *kaliméra sas* (dober dan)!

Manjka le malo dni do našega srečanja in jaz se pripravljam, da pridem kot romar v vaši čudoviti deželi, ki so ju blagoslovili zgodovina, kultura in evangelij! Prihajam z veseljem ravno v imenu evangelija po stopinjah prvih velikih misijonarjev, še zlasti apostolov Pavla in Barnaba. Lepo in pomembno je za Cerkev vračati se k izvirom, da bi našla veselje evangelija. Takšno razpoloženje imam v duši glede tega romanja k izvirom, za katerega prosim vse, da mi z molitvijo pomagate pripraviti se.

S tem ko se bom srečal z vami, se bom lahko odžejal ob virih bratstva, tako dragocenih v trenutku, ko smo komaj začeli vesoljno sinodalno pot. Obstaja »sinodalna milost«, apostolsko bratstvo, ki si ga z velikim spoštovanjem tako zelo želim. Gre za pričakovanje obiskov pri dragih blaženostih Krizostomu in Hieronimu, voditeljema krajevnih pravoslavnih Cerkva. Kot brat v veri bom imel milost, da me bosta sprejela in vaju bom v imenu Gospoda miru srečal. Prihajam pa tudi k vam, drage katoliške sestre in bratje, zbrani po teh dveh deželah v majhnih čredah, ki jih Oče tako nežno

ljubi in katerim Jezus dobri Pastir ponavlja: »Ne boj se, mala čreda.« (Lk 12,32) Prihajam z ljubeznijo, da vam prinesem spodbudo vse Katoliške cerkve.

To, da vas bom obiskal, mi bo dalo priložnost, da se odžejam pri studencih starodavne Evrope, saj je Ciper na celini potomec Svete dežele, Grčija pa dežela klasične kulture. Sicer pa tudi danes Evropa ne more brez Sredozemlja, morja, ki je spremljalo širjenje evangelija in razvoj velikih civilizacij. Mare nostrum (naše morje), ki je skupno številnim deželam, vabi k skupni plovbi, da se ne ločimo in bi šel vsak po svoje, še zlasti v tem obdobju, v katerem boj proti pandemiji zahteva od nas še veliko prizadevanj in podnebna kriza z vso svojo težo visi nad nami.

Morje, ki objema številna ljudstva s svojimi odprtimi pristanišči, nas spominja, da je izvir skupnega bivanja v medsebojnem sprejemanju. Že zdaj se čutim z vašo ljubeznijo sprejetega in se zahvaljujem vsem, ki že nekaj časa pripravljajo moj obisk. Mislim pa tudi na tiste, ki so v teh letih in tudi danes zbežali iz vojn ter revščine in pristali na obalah celine in tudi drugje, pa niso našli gostoljubnosti, ampak sovraštvo, in so bili celo instrumentalizirani. Naše sestre in bratje so. Koliko jih je v morju izgubilo življenje! Danes je »naše morje«, Sredozemsko morje, veliko pokopališče. Kot romar k izvirom človeštva bom šel tudi na Lezbos v prepričanju, da bodo viri skupnega življenja postali ponovno bogati le v bratstvu in integraciji, torej skupaj. Ni druge poti, in s to iluzijo prihajam k vam.

Dragi bratje in sestre, s tem čutenjem komaj čakam, da vas vse, vse srečam. Ne samo katoličane, ampak vse. Nad vse kličem blagoslov Najvišjega, medtem ko mu že zdaj prinašam vaša obličja in vaša pričakovanja, vašo zaskrbljenost in vaše upanje. *Na iste pánda kalá!* (Da bi bili vedno dobro!)

Prevod: Radio Vatikan

3 Papeževi govori na Cipru

3.1 Govor papeža Frančiška svetemu sinodu Ciperske pravoslavne cerkve v pravoslavni stolnici v Nikoziji

Petek, 3. december, drugi dan papeževega apostolskega obiska na Cipru, se je začel z vljudnostnim obiskom pri Njegovi blaženosti Krizostomu II., pravoslavnem nadškofu Cipra v pravoslavni nadškofijski palači v Nikoziji. Sledilo je srečanje s svetim sinodom v pravoslavni katedrali v Nikoziji. Najprej je spregovoril ciperski pravoslavni nadškof Krizostom II., zatem pa papež Frančišek.

Blaženost, dragi škofje Svetega sinoda,

vesel sem, da sem med vami, in sem vam hvaležen za prisrčen sprejem. Hvala, dragi brat, za vaše besede, za odprtost srca in za prizadevanje pri pospeševanju dialoga med nami. Pozdravljam duhovnike, diakone in vse vernike Ciperske pravoslavne cerkve, s posebno mislijo na menihe in menihinje, ki s svojo molitvijo očiščujejo in povzdigujejo vero vseh.

Milost, da sem tukaj, me spominja, da imamo skupen apostolski izvor. Pavel je šel preko Cipra in kasneje prišel v Rim. Izhajamo torej iz iste apostolske gorečnosti in povezuje nas ena sama pot, pot evangelija. Zato mi je všeč, ko nas vidim na isti poti, v iskanju vedno večjega bratstva in polne edinosti. Na tem robu Svete dežele, ki razliva milost tistih krajev v Sredozemlje, je naravno ponovno premisliti številne svetopisemske strani in like. Med vsemi bi rad ponovno omenil sv. Barnaba in poudaril nekatere vidike, ki nas lahko usmerjajo na poti.

»Jožef, ki so ga apostoli klicali Barnaba.« (Apd 4,36) Tako ga predstavljajo Apostolska dela. Poznamo in častimo ga torej po njegovem vzdevku, ki je bil značilen za njegovo osebo. Beseda Barnaba istočasno pomeni »sin tolažbe« in »sin spodbujanja«. Lepo je, da v njegovem liku temeljita obe značilnosti, ki sta nepogrešljivi za oznanjevanje evangelija. Prava tolažba namreč ne more ostati intimistična, ampak jo je treba prevesti v spodbudo, ki mora svobodo

usmeriti k dobremu. Hkrati pa lahko vsaka spodbuda v veri temelji le na tolažilni Božji prisotnosti, spremljati pa jo mora bratska ljubezen.

Tako Barnaba, sin tolažbe, spodbuja nas, svoje brate, da se lotimo istega poslanstva prinašanja evangelija ljudem, in nas vabi, naj razumemo, da oznanjevanje ne more sloneti samo na splošnih spodbudah, na ponavljanju zapovedi in predpisov, ki jih je treba izpolnjevati, kakor se je pogosto počelo. Hoditi mora po poti osebnega srečanja, biti pozorno na vprašanja ljudi, na njihove eksistencialne potrebe. Da bi bili sinovi tolažbe, moramo, preden kaj rečemo, poslušati, se pustiti izpraševati, odkriti drugega, podeliti. Kajti evangelij se prenaša preko občestvenosti. Kot katoličani želimo v prihodnjih letih to živeti in ponovno odkriti sinodalno razsežnost, ki je ena od konstitutivnih razsežnosti za biti Cerkev. In pri tem čutimo potrebo po intenzivnejši hoji z vami, dragi bratje, ki nam s svojo izkušnjo sinodalnosti zares lahko pomagate. Hvala vam za vaše bratsko sodelovanje, ki se kaže tudi v dejavnem sodelovanju v Mešani mednarodni komisiji za teološki dialog med Katoliško in Pravoslavno cerkvijo.

Iz srca upam, da se bodo povečale možnosti, da se srečamo, se bolje spoznamo, da ovržemo številne predsodke in učljivo prisluhnemo našim izkušnjam vere. Za vse bo to dobra spodbuda k boljšemu delu in obema stranema bo prinesla duhoven sad tolažbe. Apostol Pavel, od katerega izhajamo, pogosto govori o tolažbi, in lepo si je predstavljati, da je Barnaba, sin tolažbe, navdihnil nekatere njegove besede, recimo tiste, s katerimi nam na začetku Drugega pisma Korinčanom priporoča, naj se med seboj tolažimo s tolažbo, s katero nas je Bog potolažil (2 Kor 1,3-5). V tem smislu bi vam, dragi bratje, rad zagotovil molitev in bližino sebe in Katoliške cerkve v najbolj bolečih problemih, ki vas mučijo, pa tudi v najlepših in najbolj smelih upih, ki vas razvnamajo. Vaše žalosti in radosti nam pripadajo, čutimo jih kot svoje! In čutimo, kako zelo potrebujemo vašo molitev.

Z drugega vidika je sv. Barnaba predstavljen kot »levit, po rodu s Cipra« (Apd 4,36). Besedilo ne dodaja drugih podrobnosti

ne o njegovem videzu in ne o njegovi osebi, pač pa takoj razkrije Barnaba skozi neko njegovo značilno dejanje: kot lastnik »je prodal svojo njivo in prinesel denar ter ga položil k nogam apostolov« (v. 37). Ta veličastna gesta nam svetuje, da moramo, če se hočemo poživiti v občestvu in poslanstvu, tudi mi imeti pogum, da se odrečemo temu, kar je zemeljsko, čeprav je dragoceno, da bi dali prednost polnosti edinosti. Seveda ne mislim na to, kar je svetega in pomaga srečati Gospoda, ampak na nevarnost absolutiziranja nekaterih običajev in navad, ki ne zahtevajo enotnosti in soglasja vseh. Ne pustimo, da bi nas ohromil strah pred odpiranjem tega in pred smelimi dejanji in da ne bi sledili tisti »nezdružljivosti razlik«, ki nima potrditve v evangeliju! Ne dovolimo, da bi tradicije, v množini in z malim »t«, težile k prevladi nad Tradicijo, v ednini in z velikim »T«. Ta nas spodbuja, naj posnemamo Barnaba in zapustimo tisto, kar bi lahko, čeprav je dobro, ogrozilo polnost občestva, prvenstvo ljubezni in potrebo po edinosti.

Ko je to, kar je imel, odložil k nogam apostolov, je vstopil v njihovo srce. Tudi nas Gospod vabi, naj se sklonimo k nogam bratov, da bi ponovno odkrili, da smo del istega Telesa. Seveda je na področju naših odnosov zgodovina odprla številne jarke med nami, toda Sveti Duh želi, da se s ponižnostjo in spoštovanjem spet zblížamo. Vabi nas, da se ne prepustimo delitvam preteklosti in da skupaj, s potrpežljivostjo, vztrajnostjo in konkretnostjo obdelujemo njivo Kraljestva. Kajti če pustimo ob strani abstraktne pojme in delamo skupaj drug ob drugem, na primer v krščanski dobroti, v izobraževanju, v pospeševanju človekovega dostojanstva, bomo ponovno odkrili brata, in občestvo bo samo od sebe dozorelo v Božjo slavo. Vsak bo ohranil svoje načine in svoj slog, vendar bo sčasoma skupno delo povečalo slogo in se izkazalo za rodovitno. Kakor je te čudovite sredozemske dežele olepšalo spoštljivo in potrpežljivo človekovo delo, tako z Božjo pomočjo in s ponižno vztrajnostjo gojimo svoje apostolsko občestvo!

Dober sad je, na primer, to, kar se dogaja tukaj, na Cipru, v cerkvi sv. Marije, ki je prekrita z zlatom. *Panagia Chrysopolitissa* je danes kraj češčenja za različne krščanske veroizpovedi, poleg tega pa je priljubljena pri ljudeh, ki jo pogosto izberejo za obhajanje porok.

Ta kraj je torej znamenje občestva vere in življenja pod pogledom Božje Matere, ki zbira svoje otroke. V notranjosti kompleksa je tudi steber, pri katerem je Pavel po izročilu pretrpel devetintrideset udarcev z bičem, ker je oznanjal vero v Pafosu. Kakor občestvo gre tudi poslanstvo vedno skozi žrtve in preizkušnje.

Prav preizkušnja – to je tretji vidik, ki ga zajemam iz Barnabovega lika – je zaznamovala njegovo življenje in začetke širjenja evangelija v teh deželah. Ko se je s Pavlom in Markom vrnil na Ciper, je tam našel Elimasa, »vražarja in lažnega preroka« (Apd 13,6), ki jim je zlobno nasprotoval in skušal kriviti Gospodove ravne poti (vv. 8.10). Tudi danes ne manjka lažnivosti in prevar, ki jih preteklost postavlja pred nas in ki ovirajo pot. Zaradi stoletij razdeljenosti, stoletij oddaljenosti smo tudi nehote sprejeli veliko sovražnih predsodkov glede drugih, predsodkov, ki pogosto temeljijo na pičlih in izkrivljenih informacijah, ki jih je širila agresivna in polemična literatura. Vendar vse to izkrivlja Božjo pot, ki je ravna, ki se izteguje k slogi in edinosti. Dragi bratje, Barnabova svetost je zgovorna tudi za nas! Kolikokrat smo se kristjani v zgodovini ukvarjali z nasprotovanjem drugim, namesto da bi poslušno sprejeli Božjo pot, ki teži k temu, da razdeljenost ponovno sestavi v ljubezen! Kolikokrat smo povečevali in širili predsodke o drugih, namesto da bi izpolnili spodbudo, ki nam jo je Gospod ponavljal zlasti v evangeliju, ki ga je napisal Marko, ki je bil z Barnabom na tem otoku: postati majhni, služiti drug drugemu (Mr 9,35; 10,43-44).

Blaženost, med najinim današnjim pogovorom sem bil ganjen, ko ste govorili o Cerkvi Materi. Naša Cerkev je mati, mati, ki vedno z nežnostjo zbira svoje otroke. Imejmo zaupanje v to Mater Cerkev, ki zbira vse nas in nas s potrpežljivostjo, nežnostjo in pogumom vodi naprej po Gospodovi poti. Da pa bi začutili to materinskost Cerkve, moramo vsi mi iti tja, kjer je Cerkev mati. Vsi mi s svojimi razlikami, a vsi otroci Matere Cerkve. Hvala za razmišljanje, ki ste ga danes podelili z mano.

Gospoda prosimo za modrost in pogum, da bomo sledili njegovim potem, ne našim. Prosimo po priprošnjah svetnikov. Leontios Machairas, kronist iz 15. stoletja, je Ciper označil kot »sveti otok«

zaradi množice mučencev in blaženih, ki so v teh deželah živeli skozi stoletja. Poleg najbolj poznanih in čaščenih, kot so Barnaba, Pavel in Marko, Epifanij, Barbara, Spiridion, je še veliko drugih: neštete vrste svetnikov, ki nas združeni v nebeški Cerkvi – Materi Cerkvi – spodbujajo, naj skupaj plovemo proti pristanišču, po katerem vsi vzdihujemo. Od zgoraj nas vabijo, da Ciper, ki je že most med Vzhodom in Zahodom, naredimo za most med nebesi in zemljo. Naj bo tako, v hvalo Presvete Trojice, v naše dobro in v dobro vseh. Hvala.

Prevod: Radio Vatikan

3.2 Papeževa ekumenska molitev z migranti na Cipru

Ekumenska molitev je potekala v petek, 3. decembra, popoldne v župnijski cerkvi Svetega križa v Nikoziji. V središču so bili migranti. Štirje med njimi – Mariamie, Thamara, Maccolins in Rozh – so s papežem podelili svoje življenjske izkušnje. Poleg latinskega patriarha v Jeruzalemu Pierbattiste Pizzaballe in maronitskega patriarha Antiohije Béchare Boutrosa Raija so bili prisotni predstavniki različnih krščanskih veroizpovedi, ki so navzoče na Cipru.

Malim Bog razodeva kraljestvo ljubezni, pravičnosti in miru

Sveti oče se je zahvalil mladim migrantom za njihova pričevanja in dejal, da so ga zelo ganila. »Ne gre samo za čustvo, je mnogo več: je ganjenost, ki prihaja iz lepote resnice. Kot tista Jezusova, ko je rekel: 'Slavim te, Oče, Gospod neba in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem.' (Mt 11,25) Tudi jaz slavim nebeškega Očeta, da bi se to zgodilo danes tukaj pa tudi po vsem svetu: malim Bog razodene svoje kraljestvo, kraljestvo ljubezni, pravičnosti in miru.«

Tako kot ti tudi Bog sanja svet miru

Potem ko so zbrani prisluhnili pričevanjem, po papeževih besedah bolje razumejo preroško moč Božje besede, ki po apostolu Pavlu pravi: »Potemtakem niste več tujci in priseljenci, temveč sodržavljani svetih in domačini pri Bogu.« (Ef 2,19) Te besede, ki so bile zapisane kristjanom v Efezu, ki se ne nahaja daleč od Cipra, so časovno oddaljene, vendar pa zelo blizu, saj so zelo aktualne in kakor napisane za nas danes: »Vi niste

tujci, temveč sodržavljeni.« »To je preroštvo Cerkve: skupnost, ki z vsemi človeškimi omejitvami uteleša sanje Boga,« je zatrdil papež Frančišek. »Kajti tudi Bog sanja kakor ti,« pri čemer se je obrnil na Mariamie, ki prihaja iz Demokratične republike Kongo in ki je sebe opisala kot »polno sanj«. »Tako kot ti tudi Bog sanja svet miru, kjer njegovi otroci živijo kot bratje in sestre.«

Smo bratje, prijatelji, verniki, bližnji

»Vaša navzočnost, bratje in sestre migranti, je zelo pomenljiva za to obhajanje. Vaša pričevanja so kakor zrcalo za nas, krščanske skupnosti,« je dejal in se obrnil na Thamaro iz Šrilanke, ki je pred tem rekla, da jo pogosto sprašujejo, kdo je. Papež je pripomnil, da tudi nas pogosto vprašajo: »Kdo si ti?« Žal je s tem pogosto mišljeno: »Na kateri strani si? Kateri skupini pripadaš?« Vendar pa »nismo številke, posamezniki, ki jih je treba popisati; smo bratje, prijatelji, verniki, bližnji drug drugemu.«

Sovraštvo je onesnažilo tudi odnose med kristjani

Maccolins, ki prihaja iz Kameruna, pa je dejal, da ga je v življenju »ranilo sovraštvo«. Tako nas je spomnil, kot je dodal papež, da je »sovraštvo onesnažilo tudi naše odnose med kristjani. In to pušča znamenje, globoko znamenje, ki traja dolgo. Je strup, od katerega se je težko razstrupiti. Sovraštvo je izkrivljena miselnost, zaradi katere se ne prepoznavamo kot bratje, temveč kot nasprotniki, kot tekmeči, kot predmeti za prodajo in izkoriščanje.«

Smo skupnost na poti od konflikta k občestvu

Sveti oče se je zatem obrnil še na Rozha, ki je iz Iraka in se je opisal kot »oseba na poti«. Opominja nas, da »smo tudi mi skupnost na poti, smo na poti od konflikta k občestvu. Na tej poti, ki je dolga in sestavljena iz vzponov in padcev, se ne smemo bati razlik med nami, temveč se moramo bati naših zaprtosti in naših predsodkov, ki nam preprečujejo, da bi se zares srečali in skupaj hodili. Zaprtosti in predsodki nazaj gradijo med nami tisti zid ločitve, ki ga je Kristus podrl, to je sovraštvo (Ef 2,14). Tako naša pot proti polni edinosti lahko hodi naprej v taki meri, v kakršni vsi skupaj upiramo pogled v Njega, ki je 'naš mir' in 'naš vogelni kamen'. On, Gospod Jezus, je ta, ki nam prihaja naproti z obrazom odrinjenega in odvrženega brata. Z obrazom preziranega, zavrženega, vklenjenega, izkoriščanega brata. A tudi migranta, ki je na poti proti nečemu, proti upanju, proti bolj človeškemu sobivanju.«

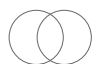
Bog govori po vaših sanjah

»Tako nam Bog govori po vaših sanjah,« se je papež ponovno obrnil na zbrane migrante:

Nevarnost pa je, da pogosto ne pustimo, da bi sanjali, ampak raje spimo brez sanj. Veliko lažje je gledati na drugo stran. Na tem svetu smo se navadili na kulturo brezbričnosti, ki gleda na drugo stran in nas uspava. A na tej poti ni mogoče sanjati. Bog pa govori po vaših sanjah. Bog ne govori po osebah, ki ne morejo ničesar sanjati, saj imajo vse ali je njihovo srce otrdelo. Bog tudi nas poziva, naj se ne sprijaznimo z razdeljenim svetom, razdeljenimi krščanskimi skupnostmi, ampak hodimo skozi zgodovino kot tisti, ki jih privlačijo Božje sanje: človeštvo brez zidov ločitev, osvobojeno sovraštva, brez tujcev, ampak samo sodržavljeni. Različni, seveda, in ponosni na svoje posebnosti, ponosni, da smo drugačni. In te posebnosti so Božji dar. Različni in na to ponosni, a vedno spravljeni, vedno bratje.

Priznanje človekovega dostojanstva je etični temelj

Je temelj tega, da bi ta otok, zaznamovan z bolečimi razdelitvami, lahko z Božjo milostjo postal laboratorij bratstva. In to bo lahko pod dvema pogoje. Prvi je dejansko priznanje dostojanstva vsake človeške osebe (*Fratelli tutti*, 8). Naše dostojanstvo se ne prodaja, se ne najema, se ne more izgubiti. Imeti visoko dvignjeno glavo, saj sem vreden Božji otrok. Dejansko priznanje dostojanstva vsake človeške osebe: to je etični temelj, univerzalen temelj, ki je tudi v središču krščanskega družbenega nauka. Drugi pogoj je zapupna odprtost za Boga, Očeta vseh; in to je kvas, ki smo ga poklicani prinašati kot verniki (272). Pod tema dvema pogoje je mogoče, da se sanje spremenijo v vsakodnevno pot, sestavljeno iz konkretnih korakov od konflikta k občestvu, od sovraštva k ljubezni, od bega k srečanju. Potrpežljiva pot, ki nam dan za dnem pomaga vstopiti v deželo, ki jo je Bog pripravil za nas, deželo, kjer na vprašanje »Kdo si?« lahko z jasnim obrazom odgovoriš: »Glej, tvoj brat sem. Me ne prepoznaš?«

Papež ob koncu govora: Rad bi povedal, kar mi leži na srcu

Papež Francišek se je po prebranem govoru še enkrat obrnil na vse zbrane migrante ter spregovoril o »stvarih, kakršne so«.

»Vi ste prišli sem, a koliko vaših bratov in sester je ostalo na poti? Koliko obupanih jih začne pot v zelo težkih pogojih in niso mogli prispeti?« je dejal in pripomnil, da je Sredozemsko morje postalo »veliko pokopališče«. »Ko gledam vas, gledam trpljenje, ki je na poti; mnogi, ki so bili ugrabljeni, prodani, izkoriščani ... še vedno so na poti, ne vemo, kje.« Po papeževih besedah je to »univerzalno suženjstvo«. »Mi pa gledamo, kaj se dogaja, in najslabše je, da se na to privajamo.« A to navajanje je »resna bolezen, za katero ni antibiotika«.

»Ko gledam vas, mislim na mnoge, ki so se morali vrniti nazaj, ker so jih zavrnil in so končali v taboriščih – dejanskih taboriščih, kjer so ženske prodajane, moški pa mučeni in zaslužnjeni,« pri čemer je papež pripomnil, da se sprašujemo, kako je lahko prišlo do nacističnih in stalinističnih taborišč v prejšnjem stoletju. »Bratje in sestre, to se dogaja danes, v naši bližini! Mostovi suženjstva.

To pravim, ker je moja odgovornost pomagati odpreti oči. Prisilna migracija ni neka turistična navada. Lepo prosim!« je poudaril papež. »Greh v nas nas vodi, da tako mislimo – ah, ubogi ljudje, ubogi ljudje, in s tem vse odstranimo. To je vojna v tem trenutku, je trpljenje bratov in sester, o katerem mi ne moremo molčati. Tisti, ki so dali vse, kar so imeli, da so lahko prišli na čoln, ponoči, ne da bi vedeli, ali bodo kam prispeli. Ter mnogo zavrženih, ki končajo v taboriščih, pravih krajih mučenja in suženjstva. To je zgodovina te razvite civilizacije, ki jo imenujemo Zahod.«

Sveti oče je spregovoril še o bodečih žicah: »In potem ... oprostite, ampak rad bi povedal, kar mi leži na srcu, da bomo vsaj molili drug za drugega, da nekaj naredimo ... potem bodeče žice. To je vojna sovraštva, ki deli državo. Toda bodeče žice so postavljene, da se ne bi dovolil vstop beguncu, tistemu, ki pride prosit za svobodo, kruh, pomoč, bratstvo, veselje; ki beži pred sovraštvom in se znajde pred sovraštvom, ki se imenuje bodeča žica. Naj Gospod prebudi vest vseh nas, ko se soočamo s temi stvarmi.« Sklenil

je z opravičilom: »In oprostite mi, da govorim o stvareh, kakršne so, vendar v tej kulturi brezbriznosti ne moremo molčati in gledati stran.«

Prevod: Andreja Červek, Radio Vatikan

4 Papeževi govori v Grčiji: Srečanje papeža Frančiška in Njegove blaženosti Hieronima II. v Atenah

V soboto, 4. decembra, popoldne, na prvi dan apostolskega obiska v Grčiji, je bil papež Frančišek na vljudnostnem obisku pri Njegovi blaženosti Hieronimu II., nadškofu Aten in vse Grčije v pravoslavni nadškofijski palači v Atenah. Zatem je v dvorani prestola iste palače sledilo srečanje Njegove blaženosti Hieronima II. in Njegove svetosti papeža Frančiška s spremstvom, med katerim sta oba tudi nagovorila navzoče.

Papežev govor med srečanjem v pravoslavni nadškofijski palači v Atenah

Blaženost, »milost vam in mir od Boga« (Rim 1,7). Pozdravljam vas s temi besedami velikega apostola Pavla, s katerimi je, ko je bil na grških tleh, nagovoril vernike v Rimu. Danes naše srečanje obnavlja to milost in ta mir. Ko sem molil pred trofejami Rimske cerkve, to so grobovi apostolov in mučencev, sem se čutil spodbujenega, da pridem na romanje sem z velikim spoštovanjem in ponižnostjo, da bi obnovil apostolsko občestvo in negoval bratsko ljubezen. V tem smislu se vam želim zahvaliti, Blaženost, za besede, ki ste mi jih namenili in na katere odgovarjam z naklonjenostjo, ko po vas pozdravljam duhovnike, meniške skupnosti in vse pravoslavne vernike v Grčiji.

Pred petimi leti sva se srečala na Lezbosu v izrednih razmerah ene največjih dram našega časa tolikih naših bratov in sester migrantov, ki jih ne moramo prepustiti brezbriznosti in nanje gledati samo kot breme, ki ga je treba obvladovati ali ga celo prenesti na nekoga drugega, kar je še slabše. Zdaj smo se zbrali tukaj, da bi podelili veselje bratstva in gledali na Sredozemlje, ki nas obdaja, ne samo kot na kraj, ki povzroča skrbi in ločuje, ampak tudi kot na morje, ki združuje. Nedolgo tega sem se spomnil stoletnih oljk,

ki so skupne njegovim deželam. Ko pomislim na ta drevesa, ki nas združujejo, mislim na korenine, ki si jih delimo. Pod zemljo so, skrite, pogosto prezrte, vendar so in podpirajo vse. Katere so naše skupne korenine, ki segajo skozi stoletja? Apostolske so. Sv. Pavel jih je osvetlil s tem, da je opozoril, kako pomembno je, da smo »sezidani na temelju apostolov« (Ef 2,20). Te korenine, cepljene z evangelijem, so prav v helenski kulturi začele prinašati obilen sad: mislim na mnoge starodavne očete in na prve velike ekumenske koncile.

Pozneje smo na žalost rasli daleč drug od drugega. Strupi sveta so nas omadeževali, ljuljka suma je povečala razdaljo in nehali smo negovati občestvo. Sv. Bazilij Veliki je dejal, da so pravi Kristusovi učenci »oblikovani samo po tem, kar vidijo v Njem« (*Moralia*, 80,1). V sramoto – to priznam za Katoliško cerkev – so dejanja in odločitve, ki imajo le malo ali nič opraviti z Jezusom in evangelijem, saj je zanje bolj značilna žeja po pridobivanju in oblasti. Pustili smo, da so delitve ogrozile rodovitnost. Zgodovina ima svojo težo in danes čutim potrebo, da Boga in brate ponovno prosim za odpuščanje za napake, ki jih je zagrešilo toliko katoličanov. Zelo tolažilna pa je gotovost, da so naše korenine apostolske in da kljub izkrivljenosti časa Gospodova mladika raste in rodi sad v istem Duhu. Milost je, da drug drugemu priznamo sadove in se za to skupaj zahvalimo Gospodu.

Končni sad oljčnega drevesa je olje, ki so ga nekoč vsebovale dragocene in ročno izdelane posode, ki jih je v obilju med arheološkimi zakladi te dežele. Olje je preskrbelo luč, ki je razsvetljevala noči v starodavnosti. Tisočletja je bilo »tekoče sonce, osnovna skrivnostna tekočina plamena svetilk« (C. Boureux, *Les plantes de la Bible et leur symbolique*, Pariz 2014, 65). Nam, dragi brat, olje daje misliti na Svetega Duha, ki je rodil Cerkev. Samo On lahko s svojim brezčasnim sijajem razprši temo in osvetljuje korake naše poti.

Da, kajti Sveti Duh je najprej olje občestva. V Svetem pismu je govor o olju, ki razsvetljuje človekovo obličje (Ps 104,15). Kako pomembno je danes na vseh ravneh priznavati edinstveno vrednost, ki sveti na vsakem človeku, v vsakem bratu! Priznavanje tega,

kar je skupno človeštvu, je izhodišče za graditev občestva. Žal pa se zdi, »da občestvo zadene na občutljivo struno« ne samo v družbi, ampak pogosto tudi med Jezusovimi učenci »v krščanskem svetu, ki ga vzdržujeta individualizem in institucionalna togost«. In vendar, če so lastna izročila in posebnosti vsakega posebej, če »drugost ni nekaj, kar bi označevalo občestvo, je težko ustvarjati zadovoljivo kulturo« (I. Zizioulas, *Comunione e alterità*, Rim 2016, 16). Občestvo med brati prinaša Božji blagoslov. Psalmi ga primerjajo z »najboljšim oljem na glavi, ki teče na brado« (Ps 133,2). Duh, ki se izliva v misli, nas namreč priganja k intenzivnejšemu bratstvu, da ustvarimo strukturo občestva. Ne bojmo se torej, ampak si pomagajmo častiti Boga in služiti bližnjemu brez prozelitizma in ob polnem spoštovanju svobode drugega, kot je zapisal sv. Pavel: »Kjer je Gospodov Duh, tam je Svoboda.« (2 Kor 3,17) Prosim, da bi duh ljubezni premagal naš odpor in nas naredil za graditelje občestva, kajti »če ljubezni resnično uspe odstraniti strah in se ta spremeni v ljubezen, potem se bo odkrilo, da je tisto, kar rešuje, edinost« (sv. Gregor Niški, *Homilija 15 o Visoki pesmi*). Po drugi strani pa – kako lahko svetu izpričujemo evangeljsko slovo, če smo kristjani še vedno ločeni? Kako lahko oznanjamo Kristusovo ljubezen, ki združuje ljudstva, če niti mi nismo združeni med seboj? Veliko korakov je bilo narejenih, da bi se srečali. Prosim Duha občestva, naj nas priganja na svoje poti in nam pomaga, da občestva ne bomo utemeljili na preračunavanju, strategijah in spodobnostih, ampak na edinem vzoru, na katerega moramo gledati: na Sveti Trojici.

Duh je dalje olje modrosti. Mazilil je Kristusa in želi navdihovati kristjane. Če smo poslušni njegovi blagi modrosti, rastemo v spoznanju Boga in se odpiramo drugim. V tem smislu bi rad izrazil spoštovanje za pomen, ki ga Pravoslavna cerkev, dedinja prve velike inkulturacije vere, inkulturacije s helensko kulturo, daje teološki pripravi in formaciji. Rad bi spomnil tudi na plodno sodelovanje na kulturnem področju med Apostolikí Diakonía Grške cerkve – z njenimi predstavniki sem se z veseljem srečal leta 2019 – in Papeškim svetom za pospeševanje edinosti med kristjani pa tudi na pomen medkrščanskih simpozijev, ki jih spodbujata Fakulteta za pravoslavno teologijo Univerze v Solunu in Papeška univerza Antonianum v Rimu. To so priložnosti, ki so omogočile

vzpostavitev prisrčnih odnosov in začetek koristnih izmenjav med akademiki naših veroizpovedi. Zahvaljujem se tudi za dejavno sodelovanje Grške pravoslavne cerkve v mednarodni komisiji za teološki dialog. Duh naj nam pomaga, da bomo modro šli naprej po teh poteh!

Končno je isti Duh olje tolažbe. Paraklit, ki nam je blizu, je balzam za dušo, celjenje ran. Kristusa je posvetil z maziljenjem, da bi ubogim oznanjal veselo novico, jetnikom prostost, zatiranim svobodo (Lk 4,18). On nas tudi priganja, da poskrbimo za najbolj slabotne in najbolj uboge in da pozornost sveta obrnemo k njihovemu primeru, ki je v Božjih očeh prednost. Tukaj in tudi drugod je bila zelo nujna podpora najbolj potrebnim v najtežjih obdobjih gospodarske krize. Skupaj razvijajmo oblike sodelovanja pri dobrodelnosti, odprimo se in sodelujmo pri etičnih in družbenih vprašanjih, da bomo služili ljudem našega časa in jim prinašali tolažbo evangelija. Duh nas danes bolj kot kdaj prej kliče, naj zacelimo rane človeštva z oljem ljubezni.

Sam Kristus je v trenutku tesnobe prosil svoje za tolažbo bližine in molitve. Podoba olja nas tako vodi v vrt oljk: »Ostanite tukaj in bedite,« (Mr 14,34) je rekel Jezus. Njegova prošnja apostolom je bila v množini. Tudi danes želi, da bedimo in molimo. Da bi svetu prinašali Božjo tolažbo in ozdravljali naše ranjene odnose, je potrebna molitev enih za druge. To je nepogrešljivo, da bi prišli do »potrebne očiščenja zgodovinskega spomina. Z milostjo Svetega Duha so Gospodovi učenci, poživljeni z ljubeznijo, s pogumom resnice in iskrene volje, da drug drugemu odpustijo in se spravijo, poklicani, da skupaj ponovno premislijo svojo bolečo preteklost in tiste rane, ki jih ta žal povzroča še danes« (sv. Janez Pavel II., Okrožnica *Da bi bili eno*, 2).

K temu nas posebej spodbuja vera v vstajenje. Apostoli, prestrašeni in obotavljajoči se, so se spravili s parajočim se razočaranjem trpljenja, ko so pred seboj videli vstalega Gospoda. Ravno iz njegovih ran, za katere se je zdelo, da jih je nemogoče zaceliti, so črpali novo upanje, še neznano usmiljenje. Ljubezen, ki je bila večja od njihovih napak in njihove bede, jih je spremenila v eno samo

telo, ki ga je Duh združil v mnogoterosti tolikih različnih udov. Naj pride nad nas Duh vstalega Kristusa, »božansko usmiljenje, ki je sposobno osvoboditi duhove in v vsakem vzbuditi obnovljeno razpoložljivost« (2). Naj nam pomaga, da ne bomo ohromeli zaradi negativnosti in predsodkov preteklosti, ampak bomo na stvarnost gledali z novimi očmi. Tedaj bodo stiske preteklosti pustile prostor za tolažbe sedanjosti, in tolažili nas bodo zakladi milosti, ki jih bomo odkrili v bratih. Kot katoličani smo pravkar začeli pot za poglobitev sinodalnosti in čutimo, da se moramo od vas veliko naučiti. Tega si iskreno želimo, prepričani, da se v srca spusti tolažba Duha, kadar se bratje v veri približajo.

Blaženost, dragi brat, naj nas na tej poti spremlja veliko slavnih svetnikov iz teh dežel in mučencev, ki jih je danes na svetu žal več kot v preteklosti. Različnih veroizpovedi na zemlji, prebivajo skupaj v istih nebesih. Naj prosijo, da se bo Duh, sveto Božje olje, v prenovljenih binkošnih izlil na nas kot na apostole, od katerih izhajamo, in naj v srcih prižge željo po občestvu, razsvetli naj nas s svojo modrostjo in nas mazili s svojo tolažbo.

Prevod: Radio Vatikan

Sklep

Papež Frančišek je s svojim apostolskim potovanjem na Ciper in v Grčijo pokazal svojo ekumensko odprtost in ljubezen do Ciperske in Grške pravoslavne cerkve ter poglobljal ekumenizem ljubezni. Z ekumensko molitvijo z migranti in begunci je izkazal svojo znano pozornost do obrobni in tako nadaljeval ekumenski dialog pa tudi nakazal medverski dialog ljubezni s poudarkom na vesoljnem bratstvu vseh ljudi.

